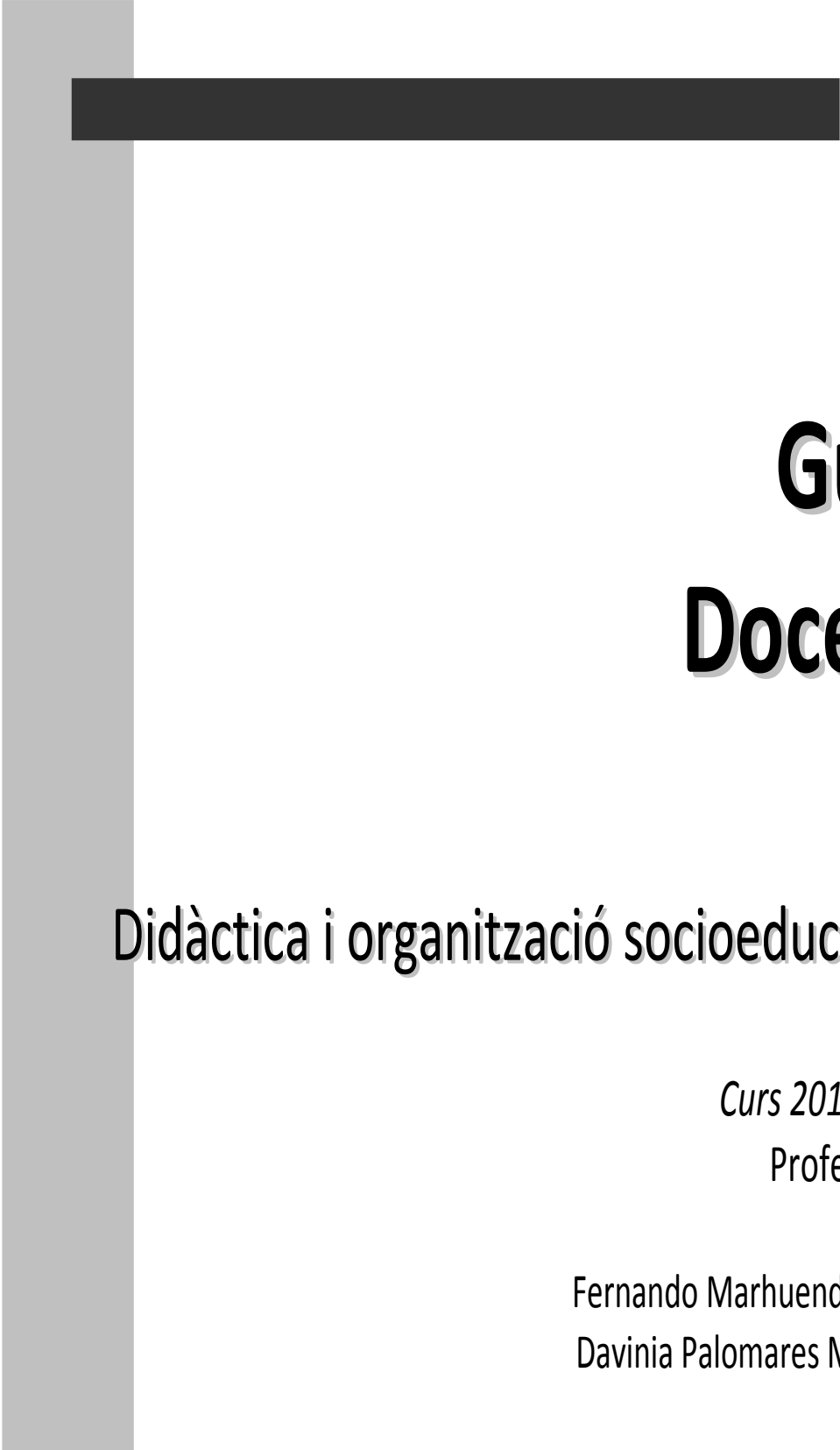

Guia Docent

Didàctica i organització socioeducativa

Curs 2013-2014

Professorat:

Fernando Marhuenda Fluixá
Davinia Palomares Montero

DIDÀCTICA I ORGANITZACIÓ SOCIOEDUCATIVA

Titulació:	Grau en Educació Social
Nom del Mòdul:	Educació (30 ECTS)
Nom de la assignatura:	Didàctica i Organització socioeducativa (12 ECTS)
Caràcter:	Bàsica, 1er curs
Departament:	Didàctica i Organització Escolar
Professor/s responsable/s:	Fernando Marhuenda Fluixà Fernando.Marhuenda@uv.es
Horari presencial de tutories (el dos professors participen en el programa de tutories virtuals)	Dilluns: 10 a 11.30 i 17.00 a 18.30. Despatx D09 (6é pis) Davinia Palomares Montero Davinia.Palomares@uv.es Dilluns: 15.30-18.30. Despatx D10 (6é pis)

Introducció a la assignatura

Didàctica i organització socioeducativa és una assignatura anual de formació bàsica que forma part de la matèria Educació de la titulació Grau en Educació Social.

Partim de l'establiment d'un mínim de continguts que permetrà als i les estudiants avançar en classe –al llarg del curs escolar, no cada dia- amb la sensació de saber, de saber més i de saber millor. Per a això, hi haurà un substrat comú de lectures comunes per a tot el grup i, a més, cada persona escollirà dos llibres entre els recomanats.

Mitjançant l'estudi i coneixement d'una realitat complexa, podem començar a identificar claus per a l'anàlisi i per a l'actuació educativa. I podem també tractar d'aclarir la complexitat a la qual ens enfrontem, mitjançant la formulació de preguntes pertinents.

El programa posa de manifest les tensions a les quals s'enfronta la pràctica educativa, per això cal ser previnguts amb les pretensions de 'bondat' que solem atribuir a aquesta pràctica; procurant reemplaçar-les per una mirada utòpica que, desvetllant les contradiccions, tracte de promoure el canvi i la millora. Amb la presentació dels continguts pretenem comprometre als i les estudiants, implicar-los.

Didàctica i organització estan interrelacionades però són plànols de referència que se situen a nivells diferents, la qual cosa dóna lloc a tensions i contradiccions entre elles, a més de les quals cadascuna d'elles ja tenen.

Procurarem que, mitjançant l'accés als continguts, els i les estudiants adquireixin consciència clara de les agendes normatives que s'instal·len en l'educació, amb diferents orígens, però totes les quals porten a dues preguntes crucials en el treball educatiu: què s'ha de fer i què és possible fer.

Previsió del volum de treball

Assistència a classes teòriques	50
Assistència a classes pràctiques i treball en grup: resolució de treballs pràctics	64
Realització d'exàmens	6
Assistència a tutories presencials/virtuals	10
Visites a institucions socioeducatives	5
Treball autònom: estudi, elaboració de treballs individuals, lectura de material complementari, preparació de classes i exàmens	165
TOTAL VOLUM DE TREBALL	300 hores
Total crèdits ECTS	12

Objectius de la assignatura

Esta matèria és una introducció i una bestreta de qüestions que s'abordaran amb més detall en altres matèries impartides sota la responsabilitat de l'àrea de Didàctica i Organització Escolar en segon i tercer. És important assentar els principis i coneixements que fonamenten aquest conjunt de sabers, les claus amb les quals poder abordar aprenentatges posteriors. Per això volem:

Compartir una formació inicial bàsica i comuna des de la qual poder començar a fonamentar criteris professionals propis; conèixer eines professionals i saber com emprar-les així com també saber triar-les o bé confeccionar-les, en funció dels efectes que es deriven de la seua utilització apropiada.

Asseure les bases d'un coneixement acadèmic sòlid –necessari en una època d'incerteses i en una professió massa procliu a l'exercici individual, artístic i relativament carismàtic - sense caure per això en un exercici merament especulatiu, sinó amb una clara orientació, des del començament, a fer-nos càrrec, a encarregar-nos, dels problemes de les pràctiques d'ensenyament, de situacions problemàtiques als quals l'ensenyament tracta de donar resposta. A ensenyar i disposar tant la cultura amb la qual es treballa com al subjecte i l'organització mateixa en què això té lloc per a l'ensenyament.

Prendre consciència de la importància de la cerca i elaboració argumentada del propi criteri professional davant la pràctica socioeducativa organitzada, per a això, en conseqüència, cal indagar en diferents posicions i per poder desenvolupar i afermar la pròpia.

Accedir a diferents perspectives i formes de presentar i abordar els problemes propis de la disciplina. Vincular també aquestes perspectives a les quals s'apliquen en altres matèries properes.

Qüestionar el coneixement, facilitar la construcció del coneixement professional, referir els aprenentatges a altres assignatures i disciplines potenciant així la responsabilitat, honestetat, constància i rigor del treball a partir de la confiança, la cooperació i el diàleg.

Competències de la assignatura

CB.2	Elaborar i defensar arguments. Resoldre problemes a l'àrea d'estudi.
CB.3	Reunir i interpretar dades rellevants per emetre judicis.
CB.4	Transmetre informació, idees, problemes i solucions.

Atendrem a tot el conjunt de competències que el pla d'estudis atribueix a aquesta assignatura però, atès que no són exclusives de la mateixa, prestarem especial atenció a les següents, que s'ajusten millor als continguts del programa i per les quals estan pensades les activitats que s'exposen més endavant:

CG1: Anàlisi i síntesi
CG2: Organització i planificació
CG3: Resolució de problemes i presa de decisions
CE2: Conèixer i comprendre els Sistemes Educatius i formatius actuals en el context internacional
CE4: Conèixer i analitzar les polítiques educatives, el seu desenvolupament legislatiu i la seva incidència en les reformes socioeducatives
CE5: Conèixer i comprendre els processos d'ensenyament - aprenentatge i la seva incidència en la formació i desenvolupament integral de persones i comunitats
CE7: Diagnosticar necessitats, situacions complexes i possibilitats de les persones per fonamentar les accions educatives
CE11: Dissenyar plans, programes, projectes accionis i recursos educatius en diferents contextos
CE13: Desenvolupar i coordinar intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats educatives especials, en situacions de risc, de desigualtat o discriminació per raó de gènere, classe, ètnia, edat, discapacitat i/o religió.
CE22: Facilitar i gestionar la cooperació en els processos educatius i professionals

Continguts, temporalització prevista¹ i bibliografia²

1. **Introducció: el dret a l'educació.** L'escolaritat com a projecte i marc de l'ensenyament. Dret a l'educació, escola i educació social. Regulacions normatives de l'educació social. Actors en l'educació social: professionals i destinataris.

L'educació social pren l'escola com a referència: L'escola és la institució que la Modernitat va designar per fer-se càrrec del dret a l'educació, però en la Modernitat tardana s'ha mostrat incapaç de dur endavant de manera satisfactòria eixe encàrrec, veient-se desbordada per tantes altres fonts d'accés a la informació i la cultura. Alhora, la institució escolar va deixant fora persones que no poden assolir el dret a l'educació dintre d'ella, i ací és on l'educació social pren més rellevància: atenció educativa a xiquetes i xiquets en el sistema de protecció de menors o sota mesures

¹ Al començament de cada tema es distribuirà una fitxa amb el pla detallat del mateix, incloent-hi entre d'altres les lectures imprescindibles així com instruccions per a les pràctiques.

² Els documents en cursiva estaran disponibles en la pissarra virtual la setmana anterior al començament de cada tema. Cal treballar almenys un text per tema.

Són 22 sessions el 1er quadrimestre i 27 el 2n.

judicials, a adolescents que fracassen i abandonen l'escola, a persones majors que han vist interromput el seu desenvolupament adult per experiències deshumanitzadores, sovint vivint sota condicions de risc i vulnerabilitat.

2 setmanes aprox.

- a. *Constitución Española*, Art. 27.
- b. *Convenio de Acción e Intervención Social*
- c. Dubet, F. (2010). *Decadència de la institució escolar i conflictes entre principis*. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.
<http://www.debats.cat/cat/2010/dubet/documenta/dubet.pdf>
- d. Fantova, F. (2007). *Inclusión social y políticas públicas*.
[http://www.fantova.net/restringido/documentos/mis/Cuestiones%20sociales/Inclusión%20social%20y%20pol%C3%ADticas%20públicas%20\(2007\).pdf](http://www.fantova.net/restringido/documentos/mis/Cuestiones%20sociales/Inclusión%20social%20y%20pol%C3%ADticas%20públicas%20(2007).pdf)
- e. Lázaro, E. (dir.)(2009). *Acompañar, participar, crear. Una propuesta metodológica en educación social*. Madrid, Semilla.
- f. *Lleis vigents del Menor i d'Educació*.
- g. Torres, R.M. (2005). *Doce tesis para el cambio educativo. Justicia educativa y justicia económica*. Madrid, Fe y Alegría.

Pràctica 1. Identificació de trajectòries educatives truncades. Classificació. Descripció d'una d'aquestes situacions que afecti a un individu, i d'una altra que afecti a un col·lectiu.

2. **Organitzacions amb missió socioeducativa.** Organitzacions d'acció social amb missió socioeducativa. El tercer sector i el moviment associatiu i el seu paper en l'estat de benestar. El personal de les organitzacions: professionals, treballadors, voluntaris i destinataris. El conflicte en les organitzacions del 3r sector i d'acció social: missió i identitat. L'adreça, el govern i la gestió en les organitzacions. Lideratge.

De l'educació social es fan càrrec algunes institucions públiques, com ara municipis, i sobretot entitats de iniciativa social o civil, privades, que molt sovint no tenen afany de lucre: associacions i fundacions, de usuaris, del seus familiars, o de professionals que comparteixen un projecte. També algunes empreses han vist en la Educació Socioeducativa una oportunitat de negoci. Les organitzacions del tercer sector les fan les persones que les conformen, i que s'han de relacionar amb d'altres per tal de trobar tant recursos amb els que dur endavant la seua faena com la legitimitat que han de guanyar-se en l'entorn on treballen, davant les persones usuàries, les administracions que les autoritzen, les empreses que les financen així com altres institucions que es mouen en àmbits semblants.

4 setmanes aprox.

- a. Cantó, N.; Castiñeira, A. i Font, A. (2009). *Les fonts del lideratge social*. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.
- b. Fantova, F. (2008). *Gestión de las organizaciones no gubernamentales*.
[http://www.fantova.net/restringido/documentos/mis/Gestión/Gestión%20de%20las%20organizaciones%20no%20gubernamentales%20\(2008\).pdf](http://www.fantova.net/restringido/documentos/mis/Gestión/Gestión%20de%20las%20organizaciones%20no%20gubernamentales%20(2008).pdf)
- c. Fundación Esplai (2013). *Ciudadanía y ONG. El nuevo papel del 3r sector*. Zubero, Plencio y 10 propuestas.
- d. Fundación Luís Vives (2012). *Anuario del 3r sector de Acción Social en España*.
http://www.fundacionluisvives.org/servicios/publicaciones/anuario_2012/anuario_tsas/

Pràctica 2. Localitzar dos organitzacions i analitzar la seua estructura funcional i la seua organització (webs, memòries d'activitat, etc.). En base a Fantova (2008) descriu els seus elements de contingència. Valorar aquets en funció del organigrama.

3. **Oferta educativa i accés a l'educació.** Necessitats, processos i persones. Processos de derivació, captació, selecció i accés als serveis socioeducatius. Oferta educativa: especialització o diversificació (de destinataris o serveis).

Mentre que l'escola té una etapa obligatòria, a l'educació social l'assistència no ho és. Malauradament, no hi ha tantes places com caldria per poder atendre tantes persones com podrien aprofitar-se d'una bona educació social. Per això, les institucions que hi treballen han de tindre clar a quin conjunt de persones s'adrecen així com quins són els criteris que empren per seleccionar aquelles que més profit puguen traure de la seua oferta educativa. Es va produint així una especialització que permet proporcionar una atenció educativa més acurada però que té el risc de segregar poblacions dificultant l'accés a una vida normalitzada.

4 setmanes aprox.

- a. Jacinto, C. (1998). *¿Qué es calidad en la formación para el trabajo de jóvenes de sectores de pobreza? Un análisis desde la estrategias de intervención.* En Jacinto, C. y Gallart, M.A. (coords.)(1998). *Por una segunda oportunidad. La formación para el trabajo de jóvenes vulnerables.* Montevideo, Cinterfor-OIT, 311-341.
- b. Lázaro, E. (dir.)(2009). *Acompañar, participar, crear. Una propuesta metodológica en educación social.* Madrid, Semilla. Cap. 1.
- c. Montoliu, A. i Cañeque, A. (2013). *Centros de Día de Menores de la Comunidad Valenciana. El perfil de menores atendidos.* Valencia, APIME.
- d. Xavó-Xaví (2001). *El adolescente marginal.* Barcelona, Rosa Sensat, caps. 1 a 3.

Pràctica 3. Catalogació de entitats/centres d'acció social en funció de l'accés i dels camps d'intervenció i de la oferta.

* De les pràctiques 1 a 3 es deriva un treball de reflexió individual: anàlisi i judici d'una organització socioeducativa i el seu context.

- Abans de finalitzar el desembre hi ha una sessió dedicada a la posada en comú del llibre corresponent al primer quadrimestre.
 - Al final d'aquest tema hi ha una anàlisi del curs: què he après i quins problemes s'han plantejat que podrien ser abordats en el segon quadrimestre, en aquestes o altres assignatures.
 - Al començament del segon quadrimestre, hi ha una anàlisi del curs: què he après en les altres assignatures que podria ser vàlid per als temes restants d'aquesta.
4. **Avaluació diagnòstica i planificació: projecte educatiu.** Principis que sustenten i legitimen les pràctiques educatives. Regulacions i negociació del projecte educatiu. Del PEC a la programació. Planificació centrada en objectius, continguts o processos. Decisions sobre els continguts: selecció i distribució (seqüència i ritme). Currículum explícit i currículum ocult.

Les institucions educatives i les persones que les conformen, també en l'àmbit de l'educació social, han de treballar sota un paraigües comú de principis i valors que legitimen la seua pràctica. Per aquest motiu, és necessari l'establiment d'acords que donen una visió global del rumb de la institució per a eliminar postures individualistes i augmentar el sentiment de pertinença a l'organització. Aquesta proposta compartida dirigirà i orientarà els processos d'intervenció educativa de la institució, determinant els objectius, els continguts i el processos educatius. Aquesta presa de decisions no és neutra i es manifesta en rituals regularitzats que reflexen la cara informal de la organització contribuint en la socialització del subjectes.

4 setmanes aprox.

- a. Antúñez, S. (1998). *El proyecto educativo de centro*. Barcelona, Graó, cap. 1 y 2.
- b. García, G. y Ramírez, G. (2006). *Manual práctico para elaborar proyectos sociales*. Madrid, Siglo XXI.
- c. Santos Guerra, M.A. *Currículum oculto y aprendizaje en valores*.

Pràctica 4. Proposta d'un projecte educatiu. Presa de decisions (senyes d'identitat, objectius, estructura organitzativa).

5. **La pràctica d'ensenyament: interacció pedagògica, tutoria i acompanyament educatiu.** Models d'ensenyament: sintaxi, sistema social i efectes. Transmissió cultural, socialització i disciplina. Decisions sobre agrupament, rols i relacions. El tacte pedagògic, tutoria, acompanyament, entrevista (individual); aprenentatge servei, comunitats d'aprenentatge, educació popular i de carrer (grup).

La relació educativa suposa descriure l'ambient d'aprenentatge en el que es va a desenvolupar la relació tenint en compte les fases de l'activitat a desenvolupar, els rols del participants i les normes o regles per a propiciar l'aprenentatge, així com els dispositius i materials que donen suport al mateix. Tota pràctica d'ensenyament implica un procés de transmissió cultural i socialització de manera que les persones aprenem a interioritzar els elements socioculturals i del medi ambient. En aquest procés d'aprenentatge en l'àmbit social, els educadors i les educadores han d'establir una relació d'ajuda que situa a la persona i als grups en el centre de la tasca educativa, protegint i ajudant en el desenvolupament de la plena autonomia.

6 setmanes aprox.

- a. Ander-Egg, E. (2006). *Metodología y práctica de la animación sociocultural*. Madrid, CCS.
- b. García, R.; Taver, J.; Candela, I. (2001). *Aprendizaje cooperativo*. Madrid, CCS.
- c. Giraldi, M.; Hennart, M. y de Boevé, E. (2008). *Guía internacional sobre la metodología de la educación de calle en el mundo*. Bruselas, Red internacional de trabajadores sociales de calle y Dynamo Internacional.
- d. Joyce, B. y Weil, M. (2002). *Modelos de enseñanza*. Barcelona, Gedisa. Cap. 1 y 2.
- e. Lázaro, E. (dir.)(2009). *Acompañar, participar, crear. Una propuesta metodológica en educación social*. Madrid, Semilla, 141-250.
- f. Mulet, B. (1999). *Societat i Educació. Una interpretació sociològica*. U. Illes Balears, cap. 3.
- g. Tapia, M.N. (2004). *Aprendizaje y servicio solidario*. Madrid, CCS.
- h. Van Manen, M. (1998). *El tacto en la enseñanza*. Paidós Ibérica.

Pràctica 5. Proposta d'un escenari d'ensenyament d'un contingut rellevant amb un grup seguint el patró d'un model d'ensenyament. Ha d'estar contextualitzat en el PEC de la pràctica 4.

* D'aquesta pràctica es deriva un treball de reflexió: el meu enfocament d'ensenyament o credo pedagògic (individualment com activitat d'aula).

Abans de Falles, cada estudiant escollirà una d'aquestes opcions d'exercici final individual:

Opció 1. Una agenda per a les pràctiques.

Opció 2. Revisió i correcció dels propis assajos.

6. **Avaluació, progrés dels aprenentatges i terminació de la relació.** Avaluació diagnòstica, formativa i sumativa. Criteris i instruments d'avaluació. L'atenció a la diferència en la pràctica de l'avaluació: la correcció, la valoració i el reconeixement de l'aprenentatge. La certificació dels aprenentatges i la comunicació de l'avaluació.

Qualsevol procés educatiu s'explica perquè hi ha darrere la intenció de que algú aprenga. L'avaluació tracta de mostrar què s'ha après i què no, i perquè, i te caire educatiu quant s'orienta a la millora dels aprenentatges, tant en la seua qualitat com en la quantitat. Avaluar és una peça central dels processos d'ensenyament i aprenentatge i en l'educació social és afortunadament formativa, però sempre orientada a la millora, l'adquisició de coneixements i el desenvolupament personal en diferents àmbits.

4 setmanes aprox.

- a. Álvarez, J.M. (2001). Evaluar para conocer, examinar para excluir. Madrid, Morata, caps. 2, 7 y 8.
- b. Morales, P. (2009). La evaluación formativa. En <http://www.upcomillas.es/personal/peter/otrosdocumentos/Evaluacionformativa.pdf>
- c. Fundación Luis Vives (2011). Metodología para la medición del impacto cualitativo de los programas de inclusión social. Madrid, Fundación Luis Vives.

Pràctica 6. Disseny d'un sistema d'avaluació per a la pràctica 5. Confecció de criteris i instruments d'avaluació.

* D'aquestes pràctiques es deriva un treball de reflexió individual: revisió de l'enfocament d'ensenyament a la llum de les tres últimes pràctiques.

* El PEC elaborat en les pràctiques 4, 5 i 6 s'exposarà davant la resta de la classe (en grup).

7. **Recapitulació.** Projecte educatiu i projecte associatiu: estabilitat i canvi organitzatiu. Participació i presa de decisions. Relacions de l'organització amb l'exterior.

2 setmanes aprox.

- a. Rodríguez, E.; Carreras, I. y Sureda, M. (2012). Innovar para el cambio social. De la idea a la acción. Barcelona, ESADE.

Metodologia

El professorat d'aquesta assignatura la planteja centrada sobre la pràctica, entorn de casos i situacions concretes d'ensenyament i aprenentatge de persones ateses per institucions que treballen combatent condicions de vulnerabilitat. El desenvolupament de l'assignatura s'estructura entorn de:

- a) Treball en grup amb casos pràctics que s'aniran desenvolupant al llarg de les sessions presencials, que aniran seguits d'un exercici de reflexió. Es formaran grups de cinc persones. Dos d'aquests exercicis s'han de presentar per escrit de forma individual, un al final de la pràctica 3, l'altre al final de la pràctica 6. La realització de les pràctiques i la reflexió sobre elles (les pròpies i les realitzades pels col·legues) es recolzarà en el següent:
- b) Lectures que han de realitzar els estudiants;
- c) visites a centres d'educació social o visites de professionals de l'educació social a classe; i
- d) explicacions per part del professorat.

Tot l'anterior serveix per abordar els conceptes, enfocaments, organització i models d'ensenyament per a la formació i l'acompanyament educatiu en contextos d'educació no formal; procurant així aconseguir els objectius i competències que justifiquen l'assignatura.

Farem ús freqüent de l'aula virtual, en la qual poder intercanviar documentació i habilitant un lloc de recursos en el qual dipositar els treballs per compartir-los i al temps accedir als de les companyes i companys.

Farem ús dels serveis de biblioteca i hemeroteca, on es troben moltes de les fonts d'informació amb les quals treballar: lectura d'un llibre en cada quadrimestre, a triar entre els proposats en la bibliografia de referència. A més, i per generar una base de coneixement comú compartit en l'assignatura més enllà de les explicacions en classe, llegirem almenys un text per a cadascun dels temes. Treballarem a més amb documents per contextualitzar l'anàlisi sobre les pràctiques organitzatives i d'ensenyament. Com senyalem més endavant, l'avaluació tindrà com a referència de contingut les lectures obligatòries.

La classe està organitzada per els qui vénen, de manera que se suposa l'assistència però no es controla. Procurarem generar experiències educatives apropiades a la vida universitària: habilitats de raonament, cerca de la precisió i consistència dels arguments, claredat i concisió en la comunicació del saber, pensament crític, assimilació, formació i integració de conceptes abstractes així com l'establiment de relacions d'aquells amb exemples concrets. Interacció entre la pràctica sobre situacions simulades i la reflexió individual i compartida.

Per a això, és recomanable una disposició oberta a la raó, la llibertat i la crítica en un ambient de confiança. També forma part d'aquesta consciència o disposició universitària l'adopció de postures èticament justificades davant les qüestions abordades.

En la mesura en què moltes de les formes de treball del camp incideixen en l'aspecte col·laboratiu, participat i compartit de l'ensenyament i el coneixement, és apropiat proporcionar ocasions per al treball col·lectiu dels estudiants en les diferents fases del mateix, des de la indagació i l'estudi fins a la presentació d'informes de treball.

Aquests principis es concretaran en activitats sota aquestes condicions:

1. Lectura i estudi de la bibliografia, i discussió en classe tant sobre les lectures com sobre problemes i pràctiques.
2. Elaboració individual d'un glossari i/o mapa conceptual per a cada tema.
3. Realització d'exercicis individuals i altres col·lectius, en equips que aniran canviant conforme avança el curs, conformement a criteris d'afinitat i diferència rellevants per a les qüestions plantejades en l'assignatura.
4. Treball per casos, que tindrà una seqüència al llarg del curs. A més de l'elaboració dels casos propis, caldrà realitzar l'examen de les pràctiques realitzades per col·legues.
5. Elaboració d'assajos a partir de les pràctiques, utilitzant la literatura estudiada.
6. Confrontació pública en classe d'assajos en els quals se sostenen arguments que es poden trobar, per promoure l'aprofundiment en els arguments darrere de les discrepàncies.

Avaluació dels aprenentatges³

Aquesta proposta d'avaluació suposa un treball constant en classe, ja que no descansa sobre un únic examen final. Les qualificacions obtingudes durant el curs no poden ser sumades ni ponderades sense més, sinó que apreciarien la progressió al llarg del curs.

L'avaluació té com a referents l'examen final en la data oficial així com un examen parcial que no elimina matèria, també en la data oficial.

A classe, l'avaluació serà a partir de la pràctica i entorn dels continguts que figuren en la bibliografia de lectura mínima compartida, així com en els llibres escollits per cada estudiant. En la seva comprensió i encertada utilització es troben els criteris per a l'avaluació, juntament amb la claredat de l'argumentació i la capacitat de síntesis que mostren en l'elaboració dels seus assajos que, donat la grandària del grup de classe, tindran una extensió limitada.

Els productes del treball en el curs han de resultar valuosos i rellevants, de manera que evitem els treballs amb l'única finalitat de ser avaluats; ha de valer la pena la realització de les pràctiques, la seva revisió i els assajos, que són exercicis conduents a l'aprenentatge abans que a la qualificació. Per això, no tot el treball que es fa s'ha de presentar; sinó una síntesi respectuosa amb el temps de les i els altres, que tindran la possibilitat de llegir-la. Per descomptat, esperem que s'hagi revisat qualsevol treball abans de presentar-ho; en cas contrari no serà corregit.

Així doncs, a més dels exàmens parcial (no eliminatori de matèria) i final, s'avaluen aquests altres productes, concretats en cadascuna de les fitxes introductòries a cada tema:

1. Pràctiques, preparades en grup, una per tema.
2. Fitxa de lectures del tema, amb citacions, síntesi i/o esquema, individual.
3. Glossari i/o mapa conceptual de cada tema, individual.
4. Fitxa de lectura del llibre, una per quadrimestre, individual.
5. Reflexió sobre les pràctiques, individuals, una per quadrimestre.
6. Exposició comuna, preparades en grup, dels treballs dels llibres y de les pràctiques.

Proposem les següents pautes per a la realització dels diferents treballs:

- Han d'estar dirigits a les i els col·legues i no únicament al professor, han de ser interessants i productius. Per això, han de ser breus, directes, concisos i rellevants.
- Algunes activitats donaran lloc a productes. Quan no es digui el contrari, els productes seran de grup, de manera que qualsevol membre del grup hagi de poder adonar del mateix.

³ No es pot aprovar si no s'és capaç d'expressar-se correctament i redactar amb correcció gramatical i ortogràfica.

- Es poden emprar referències d'Internet, sempre que se citi la procedència i, preferentment, mentre que documents annexos.
- Tots els productes es lliuren mitjançant l'aula virtual, perquè la resta de col·legues pugui accedir al mateix
- S'han de revisar les pràctiques d'almenys un parell de grups abans d'elaborar l'assaig propi.
- Tots els productes es corregeixen, però no tots es puntuen.
- Les pràctiques es fan en classe i es lliuren durant el curs.
- Els assajos es lliuren en terminis flexibles que s'aniran assenyalant en el curs de les classes; és preferible un assaig ben pensat lliurat justificadament amb retard que un assaig que només compleix el criteri del termini.
- L'extensió d'assajos i pràctiques estarà limitada i s'anirà assenyalant en les classes.
- Ja que s'han realitzat pràctiques i assajos i s'han corregit tant per col·legues com pel professor, realitzar l'examen final serà una tasca orientada a confirmar la progressió en l'aprenentatge i servirà com a colofó per a la qualificació.
- Finalment, s'empraran també els següents criteris d'avaluació: claredat, coherència, profunditat, interpel·lació, atenció centrada en les temàtiques tractades i capacitat i correcció –expressiva, ortogràfica i gramatical, segons les normes de la RAE- de la comunicació verbal i escrita.

La preparació de la matèria –tant teòrica com a pràctica- es farà a partir de la lectura de la bibliografia assenyalada en aquest programa per a cada tema.

Per els qui no assisteixin habitualment a classe, l'avaluació es durà a terme exclusivament mitjançant l'examen final, teòric i pràctic, que tindrà lloc en la data i lloc assenyalats oficialment per la facultat.

Bibliografia

Bibliografia de referència⁴:

- Asociación cultural LaKalle (2002). Hacia un modelo de intervención en el tiempo libre. Madrid, Popular.
- Corzo, J.L. (2007). Educar es otra cosa. Manual alternativo. Madrid, Popular.
- Fantova, F. (2001). La gestión de organizaciones no lucrativas. Herramientas para la intervención social. Madrid, CCS.
- Fenstermacher, G. y Soltis, J. (1999). Enfoques de enseñanza. Buenos Aires, Amorrortu.
- Forés, A. (2002). Quan la didàctica porta el nom d'educació social. Barcelona, Pere Tarres.
- Giraldi, M.; Hennart, M. y de Boevé, E. (2008). Guía internacional sobre la metodología de la educación de calle en el mundo. Bruselas, Red internacional de trabajadores sociales de calle y Dynamo Internacional.
- Lázaro, E. (dir.)(2009). Acompañar, participar, crear. Una propuesta metodológica en educación social. Madrid, Semilla.
- Llena, A.; Parcerisa, A. (2008). La acción socioeducativa en medio abierto. Fundamentos para la reflexión y para la práctica. Barcelona, Graó.
- Parcerisa, A. (1999). Didáctica en la educación social: enseñar y aprender fuera de la escuela. Barcelona, Graó.

⁴ Qualsevol d'aquests llibres, llegits íntegrament, pot servir com a guia o manual per seguir l'assignatura. **Cal estudiar almenys dos d'aquestes obres de referència per a l'assignatura, una per a didàctica i una altra per a organització**, l'elecció es realitzarà durant les tres primeres setmanes de cada quadrimestre i la lectura s'haurà finalitzat almenys set sessions abans de la fi del quadrimestre.

Parcerisa, A.; Giné, N. y Forés, A. (2010). La educación social. Una mirada didáctica: relación, comunicación y secuencias educativas. Barcelona, Graó.

Subirats, J. (dir.)(2012). Ciudadanía e inclusión social. El Tercer sector y las políticas públicas de acción social. Barcelona, UAB-Fundación Esplai.

Vernis, A.; Iglesias, M.; Sanz, B.; Solernou, M.; Urgell, J. y Vidal, P. (2004). La gestión de las organizaciones no lucrativas. Bilbao, Deusto.

Vernis, A.; Iglesias, M.; Sanz, B. y Saz, A. (2004). Los retos en la gestión de las organizaciones no lucrativas. Claves para el fortalecimiento institucional del tercer sector. Barcelona, Granica.

Bibliografía complementaria:

Alberich, T. y otros (2009). Metodologías participativas. Manual. Madrid, Cimas.

Alumnos de la escuela de Barbiana (1998). Carta a una maestra. Madrid, PPC.

Carbonell, F. y Martucelli, D. (2009). La reconversió de l'ofici d'educar. Globalització, migracions i educació. Barcelona, Eumo/Fundació Jaume Bofill.

Casanovas, M. i Casamitjana, M. (2005). La formació de persones adultes a Catalunya: propostes per afavorir la participació i la desigualtat. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

Coulshed, V. (1998). La gestión del trabajo social. Barcelona, Paidós.

Marchioni, M. (1989) Planificación social y organización de la comunidad. Popular, Madrid.

Marchioni, M. (1999). Comunidad, participación y desarrollo. Teoría y metodología de la intervención comunitaria. Madrid, Popular.

Red Española de Lucha contra la Pobreza (2012). Nuevas propuestas para nuevos tiempos.

Subirats, J. i Albaigés, B. (coords.)(2006). Educació i comunitat. Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

Torralba, F. (2002). Pedagogía de la vulnerabilidad. Madrid, CCS.

Al mateix temps, es podran realitzar lectures i consultes en revistes de l'àrea així com en mitjans de comunicació si es publiquen notes de premsa d'interès per a l'assignatura. Per exemple:

- Revista de Educación Social de la Fundación Pere Tarrés:
http://www.peretarres.org/wps/wcm/connect/peretarres_es/peretarres/home/difusio_coneixement/revistes/revista_educacio_social/ultim_numero
- Revista de Educación del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte:
<http://www.mecd.gob.es/revista-de-educacion>
- Revista en la Calle de la Fundación Juan Soñador:
<http://fundacionjuans.org/es/revista-en-la-calle>
- Portal de la Educación Social (EDUSO):
<http://www.eduso.net/>
- Eldiario.es (medio digital de información y análisis con el foco puesto en la política y en la economía en su sentido más amplio):
<http://www.eldiario.es/>
- Periodismohumano (medio de comunicación con enfoque de derechos humanos y sin ánimo de lucro):
<http://periodismohumano.com/>